

12. mars 2026

Regína Sigurðardóttir

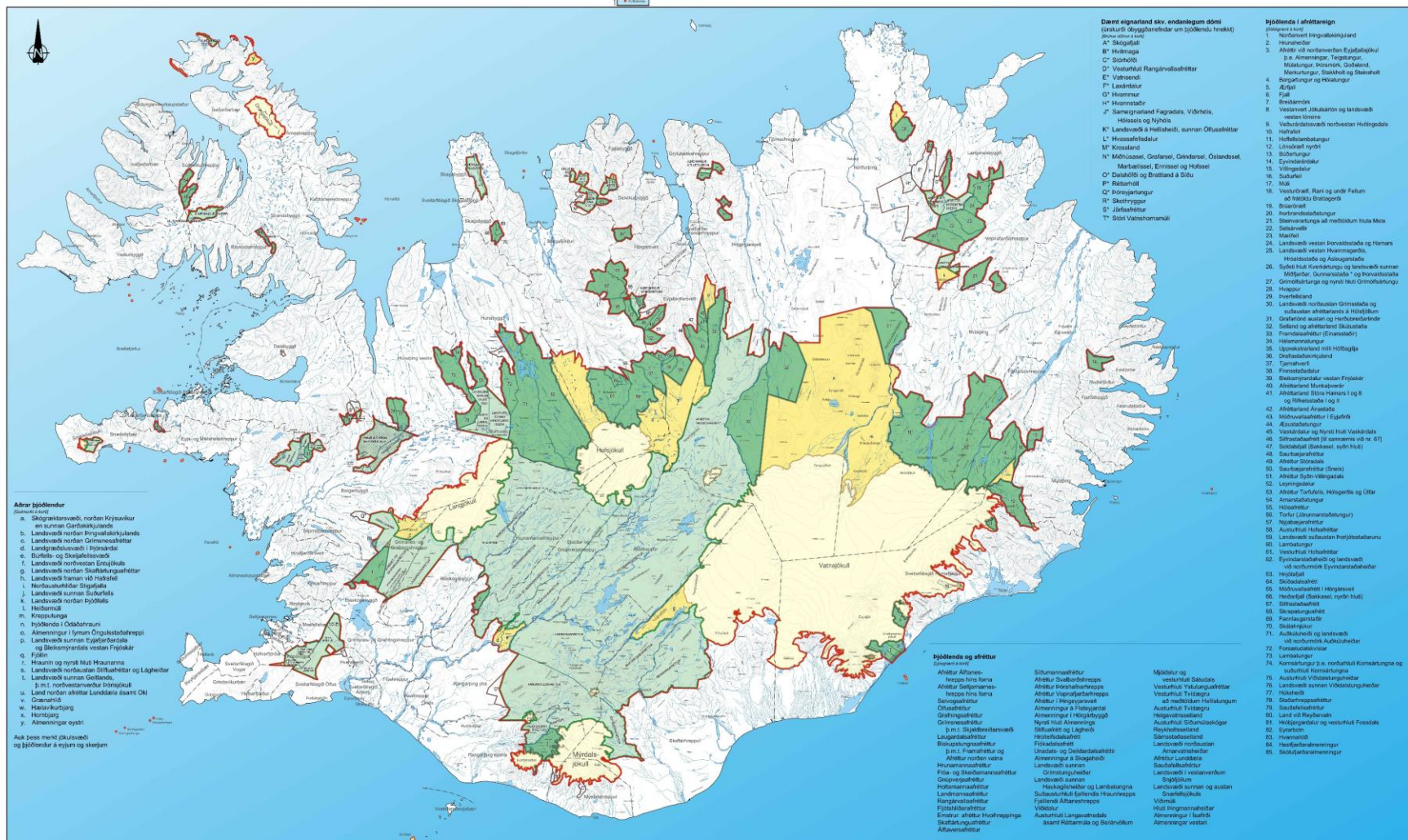


Svæðið orðið þjóðlenda,
hvað svo?



YFIRLITSKORT YFIR ÞJÓÐLENDUR Á SVÆÐUM 1–12

SAMKVÆMT ÚRSKURÐUM ÓBYGGÐANEFNDAR OG NIÐURSTÖÐUM DÓMSTÓLA













Réttindi í þjóðlendum

- ☐ Þeir sem hafa nýtt land innan þjóðlendu sem afrétt fyrir búfénað eða haft þar önnur hefðbundin not sem afréttareign fylgja skulu halda þeim rétti
- ☐ Sama gildir um önnur réttindi sem færa sönnur á

Meginregla um nýtingu

- ☐ Enginn má hafa afnot þjóðlendu fyrir sjálfan sig þar með talið að:
 - reisa þar mannvirki
 - gera jarðrask
 - nýta hlunnindi
 - nýta vatnsréttindi
 - nýta jarðhitaréttindi
- ☐ nema að fengnu leyfi FOR eða sveitarstjórnar
- ☐ Krafan um leyfi til afnota tekur ekki til réttinda sem eru háð einkaeignarrétti

Yfirlit yfir leyfisveitingar

❑ FOR:

- vatnsréttindi
- jarðhitaréttindi
- vindorka
- verkefni sem tengjast kolefnisbindingu

❑ Sveitarstjórn

- öll önnur not (ef > 1 ár þarf samþykki FOR)
- námur og önnur jarðefni (þarf samþykki FOR óháð tímalengd notanna)

Tekjur - sveitarstjórnir

- ☐ Sveitarstjórn er heimilt að fengnu samþykki FOR að semja um endurgjald vegna afnota sem hún heimilar
- ☐ Geta nýtt tekjurnar í það sem þau vilja innan sveitarfélagsins



Mynd 2. Horft til norðurs yfir þann hluta hótelsins sem verður sýnilegur á yfirborði og baðstaðinn. (Úr tilkynningu framkvæmdaraðila)







Umsagnarhlutverk FOR

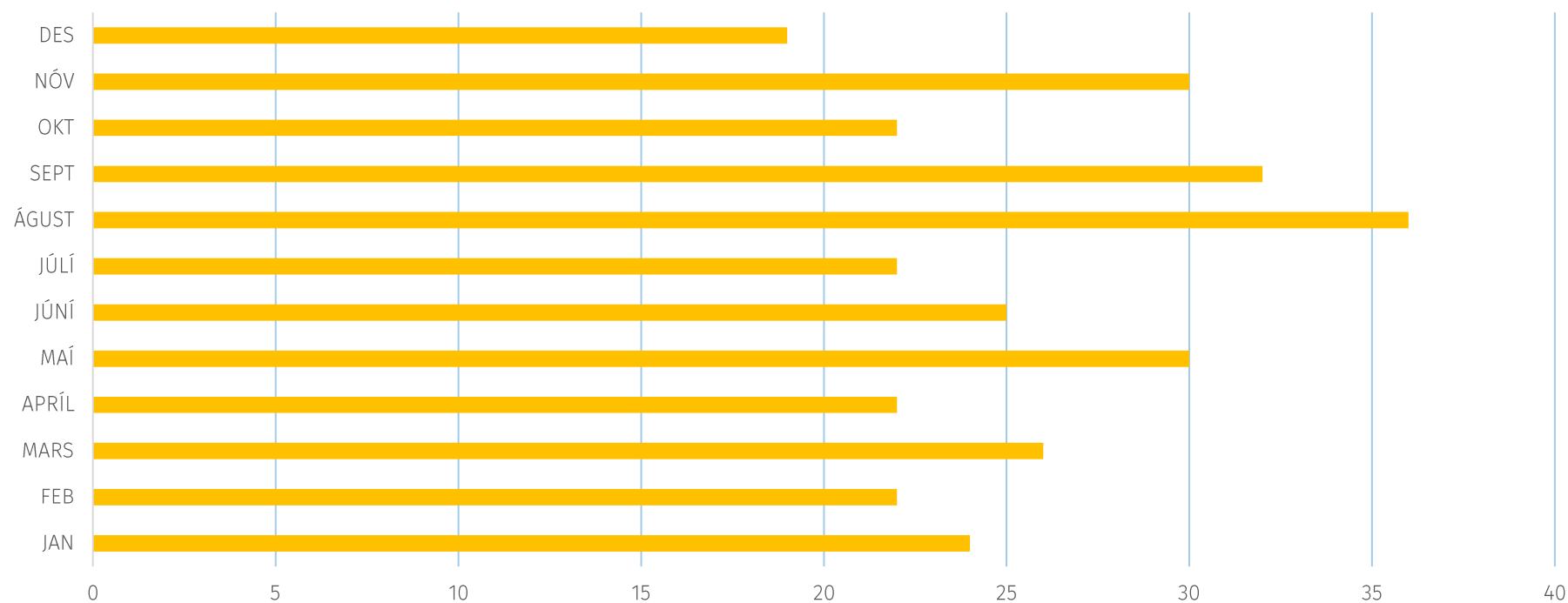
□ Umsagnir:

- Skipulagslýsingar
 - Skipulagstillögur
 - Aðalskipulag
 - Deiliskipulag
 - Svæðisskipulag
 - Endurskoðun á skipulagi
 - Matsskylda framkvæmdar
- Mat á umhverfisáhrifum
 - Rannsóknarleyfi
 - Framkvæmdaleyfisframkvæmdir

Seinasta ár í tölum

310

Fjöldi erinda eftir mánuðum





Stofnun þjóðlendna í fasteignaskrá

Stofnun þjóðlendna

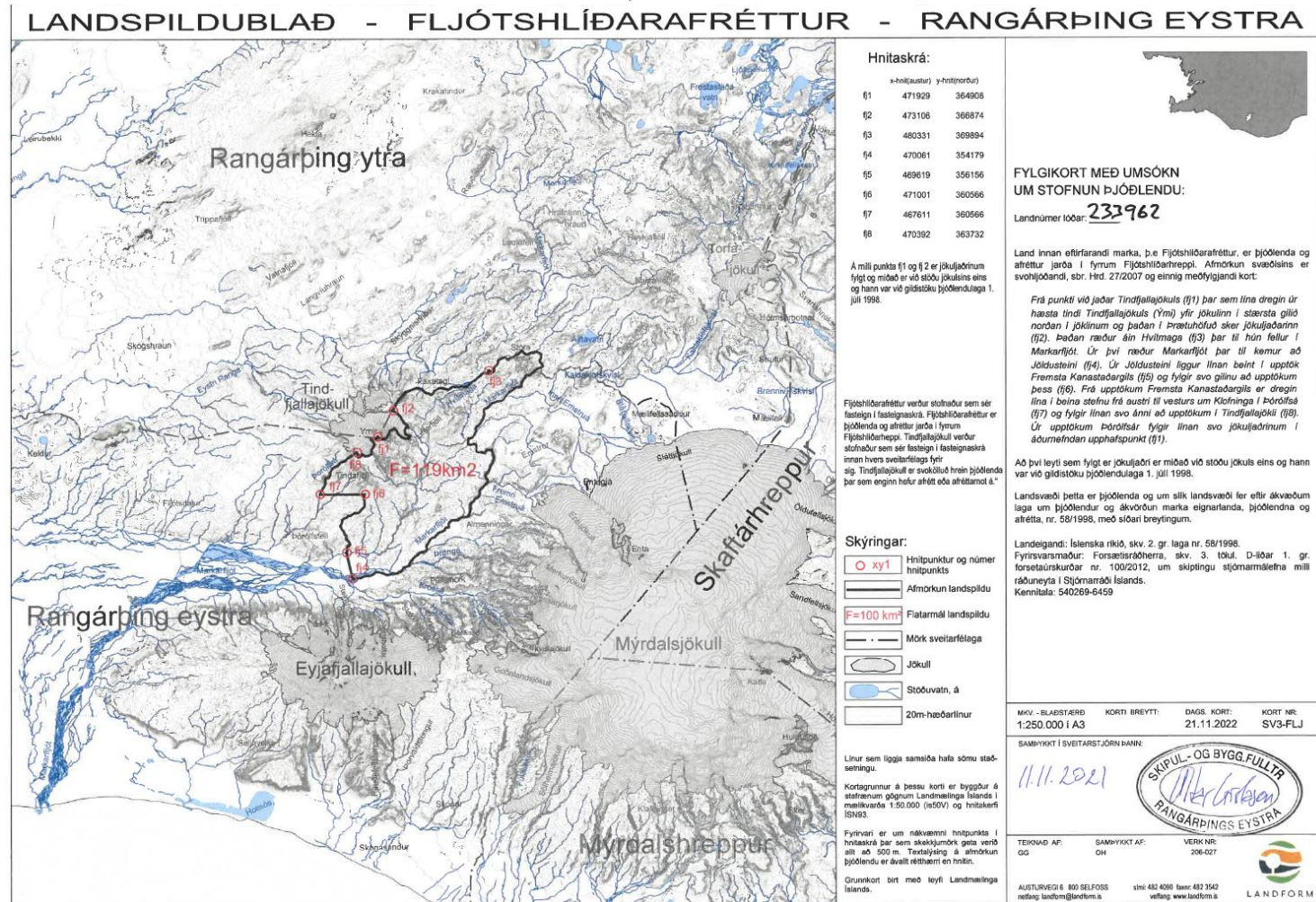
- ❑ Úrskurður óbyggðanefndar kveðinn upp
 - Hægt að skjóta til dómstóla
- ❑ FOR vinnur umsókn um stofnun þjóðlendu í fasteignaskrá
 - Landspildublað/merkjalýsingu
- ❑ Umsókn (ásamt fylgiskjölum) send til hlutaðeigandi sveitarfélags

Stofnun þjóðlendna, frh.

- ☐ HMS forskráir eignina og sendir í vinnugrunn til skipulags- og byggingarfulltrúa sveitarfélagsins
- ☐ Erindið afgreitt í umhverfis- og skipulagsnefnd sveitarfélagsins og síðan afgreitt á sveitarstjórnarfund
- ☐ Skipulags- og byggingarfulltrúi afhendir umsókn til HMS með hefðbundnum hætti
- ☐ HMS sendir umsóknina í biðskrá sýslumanns
- ☐ FOR þinglýsir eignarheimildum ríkisins á eignina



Dæmi um landspildublað



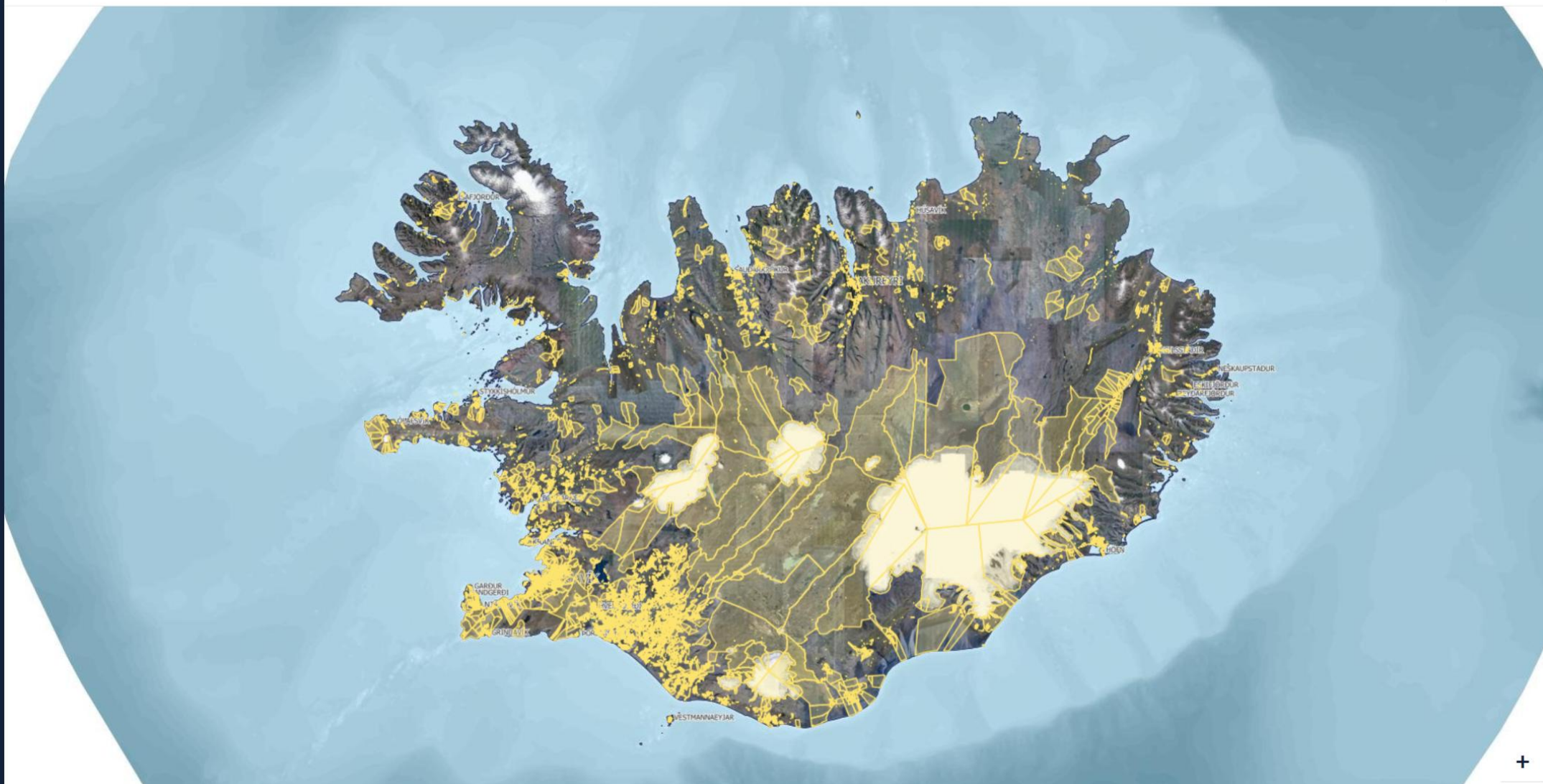
Lög nr. 6/2001

□ 3. gr. a.

- Landeignaskrá er skráningar- og upplýsingakerfi sem er hluti af fasteignaskrá og geymir upplýsingar m.a. um eignamörk lands á samræmdum kortagrunni
- Markmiðið er að tryggja yfirsýn og samræmda opinbera skráningu á landi



 Innskrá





Leita

Nýtt mál



77 / 77 mál

Skeiða- og Gnúpverjahrepps 2017-2029. Í merkjalýsingunni eru 6 lóðir stofnaðar úr þjóðlendunni Búrfells og Skeljafellsland, L223324. Þjóðlendan er skráð 5798 ha í fasteignaskrá HMS en minnkar nú um 5,2 ha (52088,0 m²/) og verður 5792,8 ha. Nýju lóðirnar eru allar á starfssvæði Búrfellsvirkjunnar í Skeiða- og Gnúpverjahreppi og eru eftirfarandi: Búrfell hesthús er 5166,3 m² á stærð. Eiríksbúð er 6829,8 m² á stærð. Sámsstaðir 1-10 er 19779,8 m² á stærð. Skeljastaðir 1-2 er 3132,1 m² á stærð. Skeljastaðir 6-8 er 11167,9 m² á stærð. Skeljastaðir 9-11 er 6012,1 m² á stærð. Aðkoma að Búrfell hesthúsi er um aðkomuveg frá Þjórsárdalsvegi (nr. 32). Aðkoma að öðrum lóðunum er frá Búrfellsvegi eystri (nr. 3365).

SÝSL · Í biðskrá

M002506

Unadals- og Deildardalsafréttir (L232658) - u...



Umsókn um stofnun þjóðlendu - samþ.svf.: 11. okt. 2017

M · Staðfest

M003087

Nýidalur - Nýjar lóðir í Holtamannaafrétti

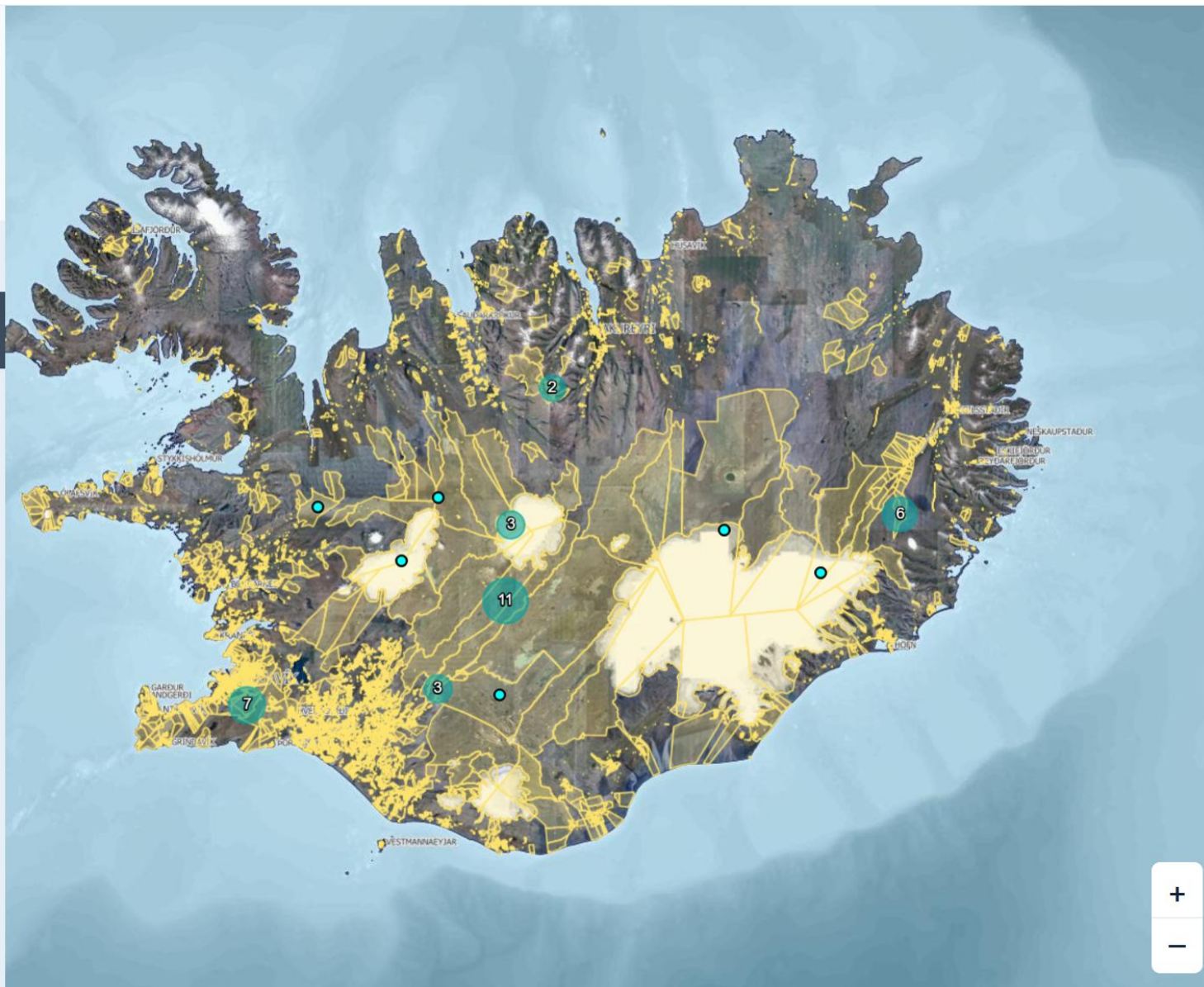


Ásahreppur (8610)

Vnr. 219-004, 210-010 Um er að ræða stofnun á tveim nýjum lóðum upp úr þjóðlendu, leiðréttingu á skráningu þjóðlendunni Holtamannaafrétti (L221893) eftir stofnun lóða og niðurfellingu á eldra landnúmeri (L165352)

M · Staðfest

M003342





Leita

Nýtt mál



77 / 77 mál

Hofsjökull, norður - Hluti Hofsjökuls í Skagafir...



HJ-SK - Hofsjökull, norður - Hluti Hofsjökuls í Skagafirði -
FOR24090016

HMS • Í vinnslu

M000998

Hraunin - umsókn um stofnun þjóðlendu - FOR...



Umsókn um stofnun þjóðlendu, frá 2022. Það þarf að stofna
upprunalandið (sem er þjóðlenda) í fasteignaskrá. Bý hérna til
mál um þetta í landeignaskránni með von um að sveitarfélagið
bregðist við og klári að stofna/skrá þessa þjóðlendu inn í
kerfið/fasteignaskrá.

HMS • Í vinnslu

M003068

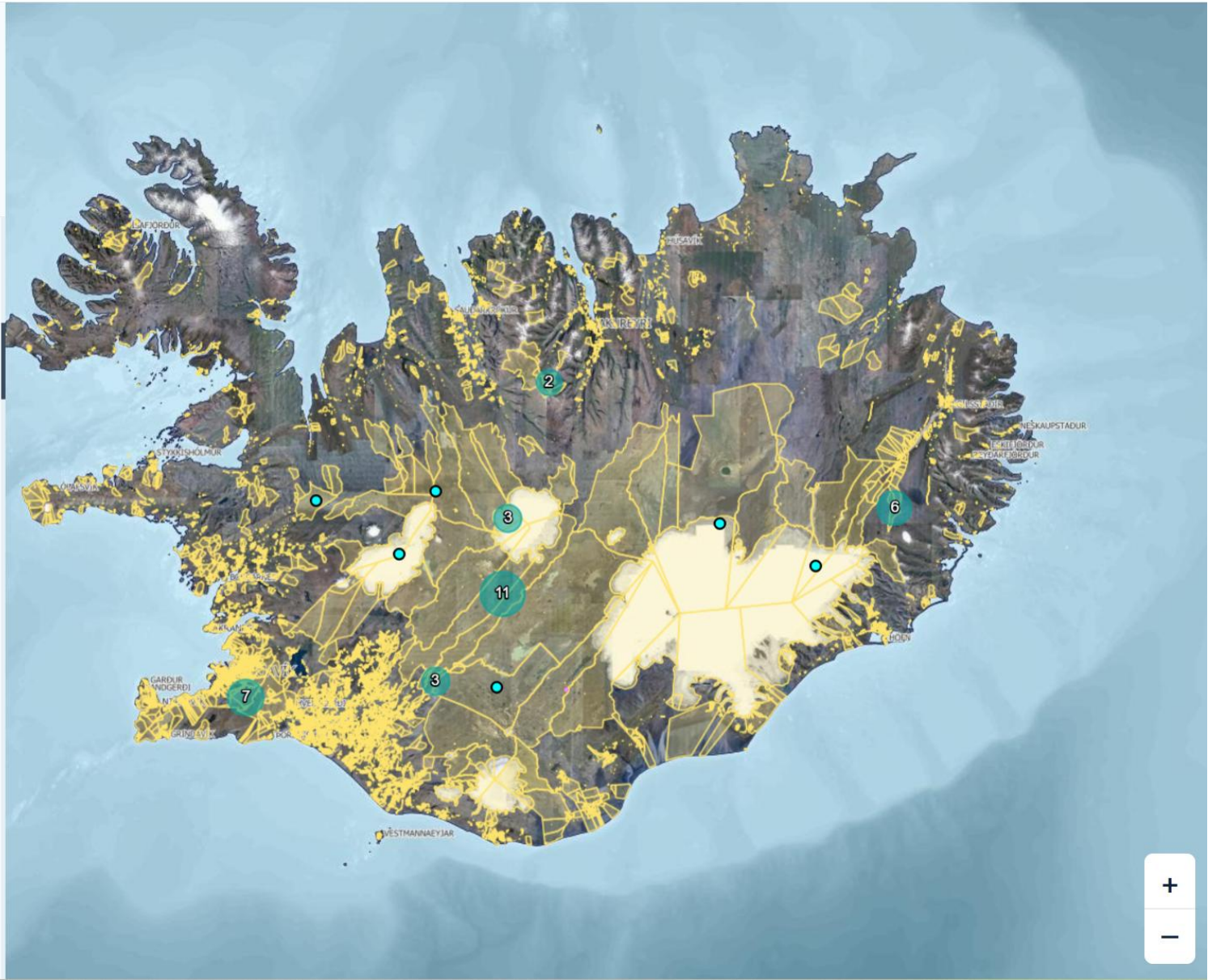
Silfrastaðaafréttur - umsókn um stofnun þjóð...



Umsókn um stofnun þjóðlendu. Á 38. fundi Sveitarstjórnar
Skagafjarðar þann 14.5.2025 var m.a. eftirfarandi bókað:
"Skipulagsnefnd samþykkir samhljóða að leggja til við
sveitarstjórn að samþykkja umbeðna stofnun þjóðlendu,
Silfrastaðaafrétt í Skagafirði." Sveitarstjórn samþykkir, með níu
atkvæðum umbeðna stofnun þjóðlendu, Silfrastaðaafrétt í
Skagafirði." Nú er búið að taka þetta mál fyrir á fundi
sveitarstjórnar í sumar. Má þá ekki fara að ljúka/klára að stofna
þjóðlenduna Silfrastaðaafrétt í fasteignaskrá?

HMS • Í vinnslu

M003081



Textinn ræður

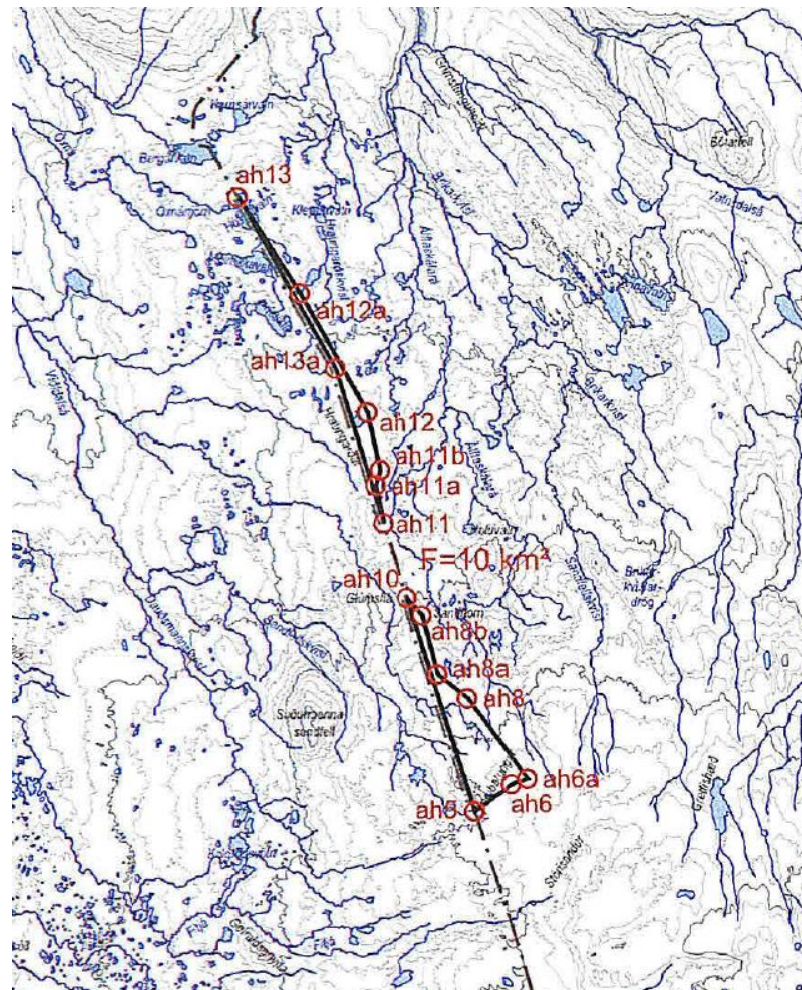
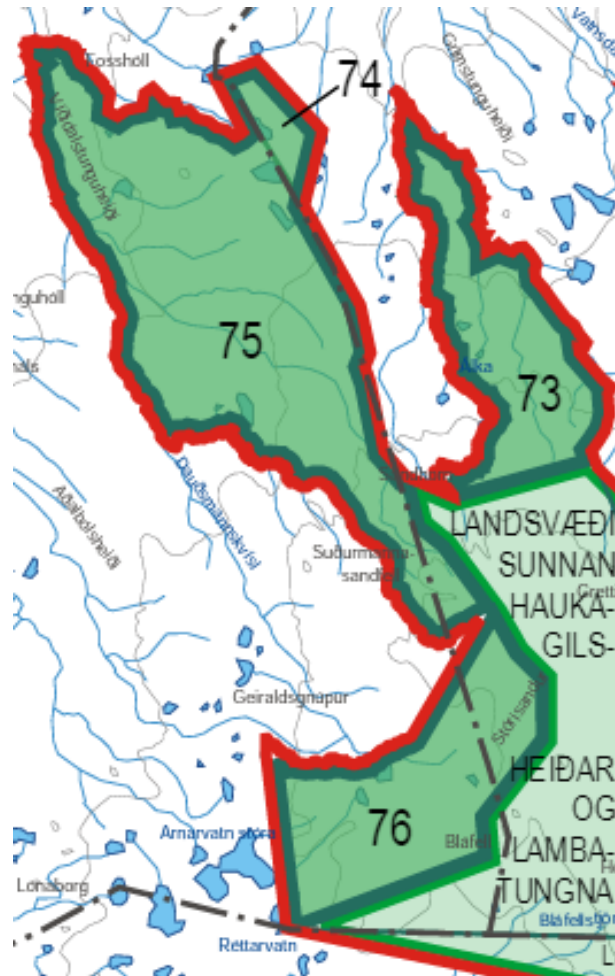
❑ Mál 6/2004:

Landsvæði á Hellisheiði, sunnan Ölfusafréttar, svo sem það er afmarkað hér á eftir, er þjóðlenda [...] [f]rá hæsta hnjúki á Reykjafelli beina sjónhendingu í Hengladalsá við Orustuhól syðst í Litla Skarðsmýrarfjalli, en þaðan fylgir markalínan Hengladalsá niður að Lambavaði við neðra ístopp. Frá Lambavaði er **línan dregin beint í austur í norðurenda einkennilegrar gjár og þaðan til norðvesturs í rauðleitan melhnúk** fyrir framan Kýrgilshnjúka. Frá því marki liggur línan beina sjónhendingu í fyrrgreindan hnjúk á Reykjafelli.

Textinn ræður

- ❑ Viðurkennt er að land Breiðármerkur í sveitarfélaginu Hornafirði er þjóðlenda með framangreindum merkjum í vestri gagnvart landi Fjalls, en með merkjum í austri, **sem ráðast af beinni línu, sem dregin er frá vörðu í fjöru vestan við Nýgræður þannig að hún beri austast í Hálfðánaröldu og í Kaplaklif í Mávabyggðum á Vatnajökli.**
- ❑ Dómsorð Hæstaréttar Íslands í máli nr. 496/2005

Austurheiði (austurhluti Víðidalstunguheiðar)



Á milli sveitarfélagamarka

□ Norður hlutinn: Flatarmál 3 km²

Upphafspunktur nyrst í norðurenda *Hólmavatns* (ah13) og þaðan liggur *línan* til suðurs um punkt (ah12a) og áfram í *Hraungarða* (ah12). Þaðan í punkt (ah11b) sem er um 3,48 km suðaustur af *Holuvatni*. Þaðan í punkt (ah11a) sem er um 3,34 km suðaustur af *Holuvatni*. Þaðan í sveitarfélagamörk *Húnabyggðar* og *Húnaþings vestra* (ah11) á móts við upptök *lækjar* sem rennur úr norður hluta *Holuvatns* og er í um 2,91 km beint í austur. Þaðan fylgir *línan* sveitarfélagamörkum *Húnabyggðar* og *Húnaþings vestra* til norðurs eftir sveitarfélagamörkum (ah13a) að norðurenda *Hólmavatns* (ah13).

□ Suður hlutinn: Flatarmál 7 km²

Upphafspunktur er í fremstu upptökum *Sandafellsskvíslar* (ah5). Þaðan er *línan* dregin stystu leið til norðausturs á *vatnaskil* (ah6) og (ah6a) og síðan til norðurs eftir því sem vötnum hallar til vesturs í suðurenda *Hraungarða* (ah8), (ah8a), (ah8b) og (ah10) á móts við *Sandhorn*. Þaðan eftir sveitarfélagamörkum *Húnaþings vestra* og *Húnabyggðar* suður að upphafspunkti í fremstu upptökum *Sandafellsskvíslar* (ah5).

Staða skráninga

- ❑ Á landinu hafa u.þ.b. 260 landsvæði verið úrskurðuð eða dæmd sem þjóðlendur
- ❑ Ráðuneytið hefur sent 163 umsóknir um stofnun þjóðlendna til hlutaðeigandi sveitarfélaga á landinu
 - Þ.e. 62,6% af þeim landsvæðum sem búið er að úrskurða um eða dæma sem þjóðlendur
- ❑ Sveitarfélögin hafa samþykkt að stofna 118 þjóðlendur af þeim 163 umsóknum sem ráðuneytið hefur sent.
 - Sveitarfélögin hafa samþykkt að stofna 72,3% þeirra landsvæða sem úrskurðuð hafa verið eða dæmt sem þjóðlendur

Stofnun lóðar innan þjóðlendu

Eftir að þjóðlenda hefur verið stofnuð í fasteignaskrá og fengið landeignanúmer er hægt að stofna lóð:

A) Forathugun fer fram:

1. Leyfisveitandi vinnur forathugun áður en tekin er ákvörðun um að auglýsa sérleyfis- eða rekstrarleyfissamning sem uppfyllir viðmið um auglýsingaskyldu í samræmi við 10. gr. laga nr. 100/2021.

B) Lóð stofnuð:

2. Beiðni kemur frá hlutaðeigandi sveitarfélagi (til ráðuneytisins) um stofnun lóðar ásamt uppdrætti sem sýnir afmörkun lóðar.

3. Ráðuneytið afgreiðir erindi sveitarfélagsins og fyllir út eyðublað nr. F-550 og sendir til hlutaðeigandi sveitarfélags.

4. Sveitarfélagið stofnar lóðina í samvinnu við Húsnæðis- og mannvirkjastofnun (tala við HMS/landupplýsingadeild sem sjá um þessi mál).

C) Lóð auglýst:

5. Sveitarfélagið auglýsir lóðina.

6. Sveitarfélagið gerir lóðarleigusamning og sérleyfissamning við hæfasta aðila. Ráðuneytið kemur að þeim samningum sem samþykktaraðili skv. 3. mgr. 3. gr. laga nr. 58/1998.

D) Gert grunnsamkomulag um lóðina:

7. Gerð grunnsamkomulags. Með hverri og einni stofnaðri lóð, er gert svokallað grunnsamkomulag, milli sveitarfélagsins og forsætisráðuneytisins um lóðina. Þetta helst því saman í hendur, að stofna lóðina og gera grunnsamkomulagið.



Umsókn um stofnun lóðar



Húsnæðis- og mannvirkjastofnun

Borgartúni 21 · 105 Reykjavík
Ártorgi 1, 550 Sauðárkrúki.
Hafnarstræti 107, 600 Akureyri.
hms.is · hms@hms.is · Sími 440 6400

F-550
Útgáfa 30
Dags. 15.11.2023

F-550 Umsókn um skráningu nýrra landeigna í fasteignaskrá

Skv. 14. gr. laga nr. 6/2001 um skráningu og mat fasteigna.

1. Eign

Heiti upprunalandeignar

Landeignanúmer
upprunalandeignar

Sex tölustafir og sleppa L fyrir framan

Sveitarfélag

Heiti nýrra landeigna

Fjöldi nýrra landeigna

Mannvirki sem fylgja
(mhl.nr.)

2. Greiðandi

Fullt nafn

Kennitala

3. Tengiliður

Nafn

Kennitala

Sími Netfang

1 / 2

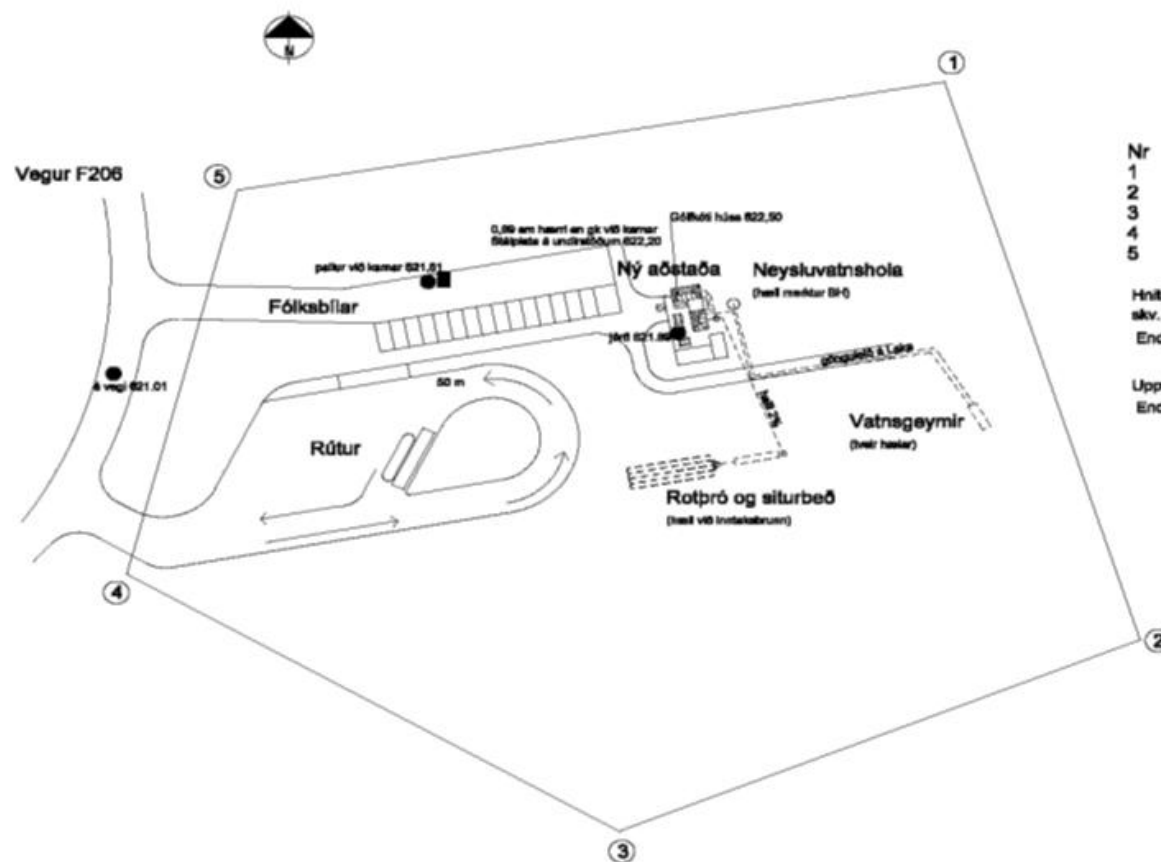


Húsnæðis- og mannvirkjastofnun

Borgartúni 21 · 105 Reykjavík

F-550
Útgáfa 30

Lóðarblað/merkjalýsing



Nr	X	Y
1	536988.607	395789.515
2	537021.545	395682.637
3	536933.801	395645.999
4	536850.780	395695.241
5	39869.388	395768.800

Hnitasett af Verkfræðistofunni Eflu, Reyni Sævarssyni,
skv. mælingu og útgæfum uppdætti Eflu 6.7.2011
Endunútféð 7.3.2012

Uppfært skv. leiðréttingu Verkfræðistofunnar EFLU 8.3.2012
Endunútféð 20.4.2012

Vatnajökulsþjóðgarður 1.03

LÓÐARBLAÐ FYRIR FERÐAMANNHAUSTÖBU VÍÐ LAKA

Máv. 1:500

Útféð í samstarfi við Verkfræðistofuna Eflu ehf.

ARGOS ehf. AÐRÖÐUNARFRAMA, AÐRÖÐA OG AÐRÖÐA
Eggersstöð 9, 101 Reykjavík
t. 555 1780, f. 555 1807, netfang:argos@argos.is web: 2011

Skjala: Vatnajökulsþjóðgarður 1.03 101-01-001

Útgefna: Vatnajökulsþjóðgarður 1.03 101-01-001

Grunnsamkomulag

- ❑ Um er að ræða grunnleigusamning milli hlutaðeigandi sveitarfélags og ráðuneytisins um afnot af þjóðlendunni
- ❑ Í þessu samkomulagi þurfa eftirfarandi upplýsingar að koma fram:
 - Hverjir samningsaðilar eru
 - Þjóðlendan og mörk hennar
 - Heimildir 3. mgr. 3. gr. laga nr. 58/1998
 - Hnit lóðarinnar
 - Öll mannvirki á viðkomandi lóð
 - Heimild sveitarfélags til afnota á lóð og nýting á vatni
- Fyrirhuguð nýting / framkvæmdir
- Heimildir til framleigu / framsals á eignum



Dæmi um grunnsamkomulag

SAMNINGUR UM AFNOTARÉTT Í ÞJÓÐLENDU

Sveitarstjórn Fljótssdalshrepps fyrir hönd Fljótssdalshrepps, kt. 500169-5339 og forsætisráðuneytið fyrir hönd forsætisráðherra, kt. 550169-1269 gera með sér svohljóðandi samning um lóðarréttindi fyrir Laugarfell í þjóðlendunni „Vesturöræfi“ í Fljótssdalshreppi:

1. gr.

Með úrskurði óbyggðanefndar frá 29. maí 2007 í málinu nr. 1/2005 var fjallað um mörk þjóðlendna í Fljótssdalshreppi og sagði þar meðal annars:

„Landsvæði það sem afmarkað er hér á eftir, þ.e. Vesturöræfi ásamt syðri hluta afréttarlandanna Rana og Undir Fellum, er þjóðlenda í skilningi 1. gr., sbr. einnig a-lið 7. gr. laga nr. 58/1998. Að vestan ræður hinn forni farvegur Jökulsár á Jökuldal þar til kemur að Suðurmörkum Aðalbóls, þ.e. línu sem dregin er yfir Búrfell utanvert, þvert yfir Hrafnkelsdal inni undir Tungusporði, um Káljafell í Hólknd. Ræður sú á merkjum þar til hún kemur niður í Jökulsá á Jökuldal. Frá þeim stað er dregin lína í suðaustur að stórum steini sem stendur utan til á ytra Eyvindarfjalli. Það er dregin lína til austurs, í stefnu á merkigard við Jökulsá, og fer hún saman við kröfulinu gagnaðila ríkisins í máli þessu. Þar sem lína þessi sker línu sem er dregin úr ási Hólmavatns í innri merkjavörðu í Miðheiðarhálsi er hornmark. Frá því hornmarki er dregin lína í ás Hólmavatns og að Svartöldu austan Langavatns. Þaðan er farið í Axará og henni fylgt austur í Jökulsá í Fljótssdal sem ræður merkjum þar til komið er að upptökum hennar í Vatnajökli. Þaðan ræður jökuljaðarinn þar til komið er að upptökum Jökulsár á Jökuldal. Að því leyti sem fylgt er jökuljaðri er miðað við viðstöðu jökuls eins og hann var við gildistöku þjóðlendulaga 1. júlí 1998, sbr. 22. gr. þjóðl. Sama landsvæði er afréttareign eiganda Valþjofsstaðar, sbr. 2. mgr. 5. og c-lið 7. gr. sömu laga.“

Með dómi Hæstaréttar Íslands í málinu nr. 299/2010 sem upp var kveðinn þann 10. febrúar 2011 var framangreindur úrskurður óbyggðanefndar staðfestur.

Um framangreinda þjóðlendu innan sveitarfélagsmarka Fljótssdalshrepps hefur verið stofnuð sérstök fasteign í fasteignaskrá undir heitinu „Vesturöræfi“ með landnúmerinu 224440.

2. gr.

Samkvæmt 3. mgr. 3. gr. nr. 58/1998 þarf leyfi hlutaðeigandi sveitarstjórnar til að nýta land og landsréttindi innan þjóðlendna og séu afnot til lengri tíma en eins árs þarf jafnframt samþykki forsætisráðherra. Þá þarf leyfi ráðherra fyrir notum á vatns- og jarðhitaréttindum, vindorku, nánum og öðrum jarðefnum innan þjóðlendna nema mælt sé fyrir um annað í lögum sbr. 2. mgr. 3. gr.

Í 4. mgr. 3. gr. segir að ráðherra sé heimilt að ákvarða eða semja um endurgjald (leigu) fyrir nýtingu réttinda sem hann heimilar skv. 2. mgr. 3. gr. og með sama hætti sé sveitarstjórn heimilt að fengja samþykki ráðherra að semja um endurgjald vegna afnota sem hún heimilar skv. 3. mgr. 3. gr.

Tekjum af leyfum til nýtingar lands skv. 2. mgr. 3. gr. skal varið til landbóta, umsjónar, eftirlits og sambærilegra verkefna innan þjóðlendna eftir nánari ákvörðun ráðherra og tekjum af leyfum sem sveitarstjórn veitir skv. 3. mgr. 3. gr. skal varið til hliðstæðra verkefna innan þjóðlendna samkvæmt nánari ákvörðun sveitarstjórnar.

Heimildir skv. 2. og 3. mgr. taka ekki til réttinda sem eru háð einkaeignarrétti eða fengin öðrum með lögum. Leiði afnot til skerðingar á eignarréttindum sem aðrir eiga í þjóðlendunni getur viðkomandi krafist bóta úr hendi leyfishafa.

3. gr.

Innan þjóðlendunnar „Vesturöræfi“ hefur verið afmörkuð og stofnuð í fasteignaskrá þjóðskrár Íslands 18,8 hektara lóð sem ber heitið „Laugarfell“ með landnúmerinu 220882 og fastanúmer 233-9752. Á lóðinni stendur fjallaskáli og tengd mannvirki, í eigu Fljótssdalshrepps eins og nánar er lýst í 4. gr. Hnit lóðarinnar eru eftirfarandi:

1. A 672991 – N 492413
2. A 672841 – N 492029
3. A 672354 – N 492029
4. A 672481 – N 492353
5. A 672942 – N 492469

Lóðin er innan marka gildandi deiliskipulags Laugarfelli / Laugará þar sem landnot eru skilgreind fyrir ferðamiðstöð á Snæfellsöræfum í samræmi við aðalskipulag Fljótssdalshrepps.

Lega lóðarinnar kemur fram á uppdraetti sem fylgir samningi þessum merktur sem fylgiskjal A.

4. gr.

Á lóðinni eru eftirtalin mannvirki í eigu Fljótssdalshrepps:

1. Fjallaskáli með gisti- og veitingaaðstöðu (Laugarfellskáli) tekinn í notkun árið 2011. Skólinn er á tveimur hæðum með 180 fermetra grunnfleti og gistirými fyrir um 40 manns.
2. Starfsmannahús um 60 fermetrar tekið í notkun 2015 (gámahús).
3. Hesthús (gamalt) um 30-40 fermetrar sem hefur verið endurgert með jární og timbri ásamt afgirtu litlu fjárhófi.
4. Gamlar tóftir af gangnakofum (smalakofum).
5. Heit náttúruleg (gömul) endurbyggð og tekin í notkun 2012.
6. Heit náttúruleg (ný) tekin í notkun árið 2012.
7. Allur búnaður í kaldavatnsholu ásamt lögnum sem sér Laugarfellskála og starfsmannahúsi fyrir neysluvatni.
8. Allur búnaður í heitavatnsholu ásamt lögnum sem sér Laugarfellskála fyrir upphitun og heitavatnslaugum fyrir vatni.
9. Rotþró og skóplagnir.
10. Fjárheld girðing umhverfis fjallaskála, starfsmannahús og heitar laugar.
11. Vegir, brú yfir Laugará, bílastæði og göngustigar.

Fljótssdalshreppur hefur kostað framangreind mannvirki og framkvæmdir. Jafnframt er á lóðinni rafspennir í eigu Rarik ásamt raflögnum í jörðu frá rafspenni í Laugarfellskála og starfsmannahús.

Mannvirki sem eru á lóðinni eru merkt inn á uppdraett á fylgiskjali A.

5. gr.

Fljótssdalshreppur skal hafa heimild til afnota af lóð sem tilgreind er í 3. gr. og rétt í 50 ár frá dagsetningu þessa skjals til að nýta heitt og kalt vatn úr núverandi borholum, gegn gjaldi sem síðar verður samið um milli aðila að samkomulagi þessu eða ákvarðað af forsætisráðuneytinu frá undirritunardegi samnings þessa, sbr. 1. ml. 4. mgr. 3. gr. laga nr. 58/1988, vegna mannvirkja sem á lóðinni eru sbr. 4. gr., reksturs þeirra og afnota og þeirrar starfsemi sem þar er rekin. Sveitarfélagið greiðir ekki annað endurgjald fyrir afnot af lóðinni eða réttindum henni tengdri.

Fljótssdalshreppi skal vera heimilt með samþykki ráðherra og í samræmi við skipulag að bæta við núverandi mannvirki og reisa ný á lóðinni. Tilkynna skal ráðherra fyrirfram um slíkar viðbætur og/eða



Takk fyrir